การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชินกาลมาลีปกรณ์

นาย คมกฤษณ์ ศิริวงษ์

006804

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาตะวันออก
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๒๓

An Analytical Study of Jinakālamālīpakaraṇam

Mr. Comkrit Siriwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Eastern Languages
Graduate School
Chulalongkorn University
1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชินกาลมาลีปกรณ์

โดย นายคมกฤษณ์ ติริวงษ์

ภาควิชา ภาษาตะวันออก

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วิสุทธ์ บุษยกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แย้มนัดดา)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิสุทธ์ บุษยกุล)

..... กรรมการ

(อาจารย์ นาวาอากาศเอกพิเศษ แย้ม ประพัฒน์ทอง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชินกาลมาลีปกรณ์
ชื่อ	นาย คมกฤษณ์ ศิริวงษ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ วิสุทธ์ บุษยกุล
ภาควิชา	ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา	๒๕๒๓

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์ชินกาลมาลีปกรณ์ ซึ่งเป็นคัมภีร์บาลีที่พระรัตนปัญญาเถระ พระภิกษุชาวเชียงใหม่รจนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๐ สมัยพระเมืองแก้วครองล้านนาไทยในด้านต่าง ๆ โดยใช้ชินกาลมาลีปกรณ์ฉบับพิมพ์ภาษาบาลีของกรมศิลปากรตรวจสอบชำระแล้ว เป็นต้นฉบับ

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น ๖ บท บทแรกเป็นบทนำ ซึ่งกล่าวถึงหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดจนวิธีดำเนินการวิจัย บทที่ ๒ ว่าด้วยประวัติกวีผู้รจนาคัมภีร์ จุดมุ่งหมายในการรจนาคัมภีร์ของกวี และต้นฉบับชินกาลมาลีปกรณ์ฉบับต่าง ๆ บทที่ ๓ เป็นการศึกษาเนื้อเรื่องและศึกษาเชิงวิเคราะห์หาที่มาของเนื้อเรื่อง บทที่ ๔ เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์ ลักษณะการใช้ภาษา และอลังการศาสตร์ในชินกาลมาลีปกรณ์ บทที่ ๕ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญที่กล่าวถึงในชินกาลมาลีปกรณ์ บทที่ ๖ เป็นบทสรุป

ชินกาลมาลีปกรณ์ ได้รวบรวมเนื้อเรื่องมาจากคัมภีร์พุทธศาสนา ตำนานและเรื่องที่เล่าสืบกันมา เช่น คัมภีร์มหาวงศ์ และตำนานมูลศาสนา เป็นต้น มีลักษณะคำประพันธ์เป็นแบบร้อยแก้ว และร้อยกรองผสมกัน ที่เรียกว่า วิมิสสะ มีการใช้ชื่อของบุคคล และสถานที่ในล้านนาไทย เป็นภาษาบาลี โดยเลียนเสียงเดิมบ้าง หรือแปลส่วนประกอบของชื่อเหล่านั้นเป็นภาษาบาลีบ้าง เป็นต้น คัมภีร์เหล่านี้กวีผู้รจนาได้พยายามดำเนินตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในด้านอลังการศาสตร์ ตามแนวที่เป็นที่นับถือกันอยู่ในวงการ

ภาษาบาลีโดยเฉพาะคัมภีร์สุโพธาลังการ เป็นหลัก มีความงามในด้านคุณ และพยายามเลี่ยงข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นโทษเท่าที่จะทำได้ อาจกล่าวได้ว่าคัมภีร์เล่มนี้แม้ว่าจะเป็นคัมภีร์ทางพุทธศาสนาก็ตาม กวีผู้รจนาคัมภีร์ได้รจนาให้เกิดรสวรรณคดีมีความไพเราะและความสวยงามตามสมควร นอกจากนี้ยังให้ความรู้ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของล้านนาไทยทางด้านศาสนา การเมือง และความเชื่อในด้านไสยศาสตร์ในสมัยนั้นอีกด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THESIS TITLE An Analytical Study of Jinakālamālīpakaraṇam

NAME Mr. Comkrit Siriwong

THESIS ADVISOR Associate Professor Visudh Busyakul

DEPARTMENT Eastern Languages

ACADEMIC YEAR 1980

ABSTRACT

The purpose of the present thesis is to conduct an analytical study of the Pali Jinakalamālīpakaraṇam text which was composed by Phra Ratanapaññā Thera of Chiangmai City in B.E. 2060 in the reign of Phra Muang Keo of Lanna Thai Kingdom.

The Pali text which is employed in this research is the one edited and published by the Fine Arts Department in B.E. 2517.

The thesis is divided into 6 chapters. The first chapter is an introduction, giving the thesis title and research methods. The second chapter gives the biography of the author and his purpose in writing the text, the condition and other comments on the manuscripts which are available for study at present. The third chapter is the analytical study of the content of the text and its sources. The fourth chapter analyses the prosodial varieties, the style, language and poetic refinements employed in the text. The Lanna Thai tradition and other important conventions

which are recorded in the text is discussed in fifth chapter. The sixth chapter is the conclusion.

The content of Jinakālamālīpakaraṇaṃ is made up of facts collected from various Buddhist texts such as Mahāvaṃsa Mūlasāsana and others. It is written in prose, interpersed with verses here and there, in the style called Vimissa in Pali. As regards the Thai names of persons and places in Lanna Thai, the author sometimes uses Pali words which imitate the Thai sounds, sometimes the spelling of Thai words are kept if such a form can pass as a pseudo - Pali term. Sometimes each member of the Thai name is translated word by word in the Pali name in the text. The author keeps his Pali style of writing on Alaṅkāra within the accepted poetic tradition conforming to Subodhālaṅkāra, a popular Pali text on Alaṅkāra in general, which renders the text beautiful with qualities (guṇa) and minimum (doṣa). Although it is written in Pali and on Buddhism, it is a work of literary beauty and gives knowledge about the culture and practice of the people of Lanna Thai at that time, including their religion, superstitious beliefs, politics and others.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาช่วยเหลือของผู้มีพระคุณหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอถือโอกาสกล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ด้วยความเคารพ และน้อมรำลึกถึงพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบรำลึกถึงพระคุณของคณาจารย์ทุกท่านในแผนกวิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาบาลี – สันสกฤต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งอาจารย์ประจำแผนกและอาจารย์พิเศษที่ได้เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้ผู้วิจัยสามารถเขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

รองศาสตราจารย์ วิสุทธ์ บุษยกุล ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย อาจารย์กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า สละเวลาตรวจแก้ไขสำนวน และข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย

ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ มหวงศ์ อาจารย์พิเศษ รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แย้มนัดดา อาจารย์ประจำแผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กรุณาแนะนำแก้ไขข้อความและถ้อยคำสำนวนบางประการ และแนะนำแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก

อาจารย์ นาวาอากาศเอก(พิเศษ) แย้ม ประพัฒน์ทอง อาจารย์พิเศษ ได้กรุณาแนะนำและแก้ไขการวิเคราะห์อลังการในชิมอาลมาลีปกรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี ฟาพานิช อาจารย์ประจำแผนกวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยในการเขียนวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้ยืมหนังสือหลายฉบับ เพื่อใช้ในการค้นคว้าเป็นอย่างมาก

อนึ่ง บรรดาญาติมิตร ผู้มีส่วนช่วยเหลือและแสดงน้ำใจตลอดมานั้น ขอได้รับความขอบคุณจากผู้วิจัย ณ โอกาสนี้ด้วย .

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ค

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ

กิตติกรรมประกาศ..... ช

บทที่

๑. บทนำ..... ๑

ความเป็นมาของปัญหา..... ๑

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย..... ๓

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย..... ๔

วิธีดำเนินการวิจัย..... ๔

๒. ประวัติกวีและชินกาลมาลีปกรณ์ฉบับต่าง ๆ ๕

ประวัติพระรัตนปัญญาเถระผู้รจนาชินกาลมาลีปกรณ์... ๕

ชินกาลมาลีปกรณ์ฉบับต่าง ๆ ๗

การเรียกชื่อชินกาลมาลีปกรณ์..... ๑๒

วัตถุประสงค์ในการรจนาชินกาลมาลีปกรณ์..... ๑๒

๓. การศึกษาเนื้อเรื่องและวิเคราะห์ที่มาของเนื้อเรื่อง..... ๑๔

การศึกษาเนื้อเรื่อง..... ๑๔

๑. ประถมกัปป..... ๑๔

๒. สมัยก่อนพุทธกาล..... ๑๕

๓. สมัยพุทธกาล..... ๒๓

๔. สมัยหลังพุทธกาล..... ๒๕

๔.๑ พุทธศาสนาในชมพูทวีป (อินเดีย)... ๒๕

๔.๒ พุทธศาสนาในลังกาทวีป(ศรีลังกา).. ๒๗

๔.๓ พุทธศาสนาในลานนาไทย..... ๓๐

๕. การพรรณนาความตอนจบ..... ๓๓

การวิเคราะห์ที่มาของเนื้อหา..... ๓๕

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ หน้า

๔. การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประพันธ์ ภาษา และอลังการศาสตร์..... ๔๗
การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์..... ๔๗
การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะภาษา..... ๕๖
การศึกษาเชิงวิเคราะห์ด้านอลังการศาสตร์..... ๖๒
๕. ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญในชินกาล - มาลีปกรณ์..... ๗๘
๖. สรุปและเสนอแนะ..... ๘๗
บรรณานุกรม..... ๘๙
ภาคผนวก..... ๙๓
ประวัติผู้เขียน..... ๙๙

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจงบางประการในวิทยานิพนธ์

ชินกาลมาลีปกรณ์ ฉบับภาษาบาลี ซึ่งมีชื่อในภาษาบาลีว่า ชินกาลมาลีปกรณ์ นั้น กรมศิลปากรตรวจสอบชำระและพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ลงในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิทูร ซึ่งการพิมพ์ครั้งนั้นได้พิมพ์ไว้ตอนท้ายของฉบับแปลภาษาไทยของศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิทูร (ฉบับคำแปลภาษาไทย ตั้งแต่หน้า ๑ ถึง ๑๖๔ และ ฉบับภาษาบาลีตั้งแต่หน้า ๑๗๗ ถึง ๒๘๓) ดังนั้น ในเชิงอรรถจึงเขียนชินกาลมาลีปกรณ์ ทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับคำแปลภาษาไทย ดังนี้ :-

แสง มนวิทูร , ชินกาลมาลีปกรณ์ (ศิลปากร : ๒๕๑๗) , หน้า... .

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย